

Адыгэ макъ

№ 101 (20614)

2014-рэ илъэс

БЭРЭСКЭЖЬЫЙ
МЭКЪУОГЪУМ и 4

Адыгэ Республикэм и Правительствоз игъэзет

Еджаплэр къэзыухыхэрэм ежъ-ежырэу кыхыхыгъэ предметхэм ащыцэу физикэмрэ Іэклъб къэралыгуабзэхэмрэкІэ ушэтынхэр мэкъуогъум и 2-м атыгъэх. Адыгеимклэ физикэр нэбгырэ 579-мэ атынэу щытыгъ, ау ащ нэбгырэ 53-рэ къеклоллагъэп. Инджылызыбзэр клэлэеджэкІуи 110-мэ, французыбзэр зы нэбгырэ, нэмыцыбзэр нэбгыри 6-мэ атыгъэх. Республикэмклэ Іыхыплі 5-мэ ушэтынхэр ащыкІуагъэх.

Ушэтынхэр лъэкІуатэх

Зерихабзэу сыхьатыр 10-м ушэтынхэр рагъэжъагъэх. Физикэр зытырэ нѳбжыкІэхэм сыхьати 3-рэ такыкъ 55-рэ заушэтынэу уахътэ ялагъ, Іэклъб къэралыгуабзэхэр сыхьати 3-м къыкІоцІ атыгъэх. Физикэр зы-

тыгъэхэм анахъ макІэу балл 36-рэ рагъэкъун фае. Іэклъб къэралыгуабзэхэр кыхызы-хыгъэхэр ушэтынѳм пхырыкІын-хэм фэші балл 20-м нахъ мымакІэу къахьын фае. Шыпкъагъэ хэлъэу ушэты-

ныр зэрэкІоцтым фэші адрэ илъэсхэм ялытыгъэмклэ, шап-хъэхэр нахъ агъэлъэшыгъэх. Непэрэ мафэм ехъулІэу ахэр зыукъогъэ нэбгыри 4 агъэу-нэфыгъ. Ахэм ащыцэу зы нэбгырэ литературэ, ушэтынѳм

сотовэ телефон щыІыгъэу къы-хагъэщыгъ. Урысыбзэр аты зэхъум телефон ыкІи гъэбы-лыгъэкІэ зытыратхыкІын зы-Іыгъ нэбгырищ агъэунафыгъ, къэкІорэ илъэсыр ары нылэп ахэм ушэтынѳр атыжъын залъэ-

кІыщтыр. Еджаплэр къызэра-ухыгъэр къэзыушыхьатырэ аттестатыр мыгъэ къаратыжы-щтэп. Мы пчъагъэм джыри хэхьон ыпъэкІыщт, сыда плэмэ видеотехыгъэхэм икІэрыкІэу яп-лыжыжы, клэлэеджакІохэм мы-тэрэзэу зекІуагъэхэр джыри ахэтхэмэ агъэунафы. Шапхъэ-хэр зыукъуагъэхэми къэкІорэ ушэтынхэр атынхэ фитых.

ШэпхъакІэхэм къызэрэдалы-тэрэмклэ, зыкІ къэралыгъо ушэ-тынѳм къышахыгъэ баллхэмклэ апшъэрэ еджаплэм илъэси 4-м къыкІоцІ ачІэхьанхэ фи-тых. Ыпэрэ илъэсхэм афэдэу мыгъэ ушэтынѳр зэрэтыгъэр къэзыушыхьатрэ тхьапэхэр ара-тыжыщтхэп, клэлэеджакІохэм къахыгъэ баллхэр федеральнэ къэбарлыгъэлэс системэм илы-щтых.

Мэлылфэгъум и 5-м шлокІ зимылэ ятІонэрэ ушэтынѳм нѳбжыкІэхэр екІопІэщтых.

ПАТІЫКЪО Анет.

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

МашІом мээхэм закъыщиштэным ищынагъо зышъхьащыт псэупІэхэмрэ 2014-рэ илъэсым иуахътэу машІом зыкыштэн зыщылъэкІыщтыр къызэрэсыгъэмрэ яхьыллагъ

Урысые Федерацием и Правитель-ствэ 2012-рэ илъэсым мэлылфэгъум и 25-м ышІыгъэ унашъоу N 390-р зы-тетэу «МашІом зыкымыштэным ехы-лагъ» зыфилорэм диштэу Адыгэ Рес-публикэм иминистрэхэм я Кабинет унашъо ешы:

1. Ухэсыгъэнэу:
 - 1) машІом мээхэм закъыщиштэнымклэ щынэгъуапІэ ит цыф псэупІэхэр гуа-дзэм диштэу;
 - 2) 2014-рэ илъэсым мэкъуогъум и

1-м къыщыублагъэу машІом зыкы-штэнымклэ Адыгэ Республикэм щы-нагъо шъхьарытэу гъэнэфэгъэнэу.

2. Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2011-рэ илъэсым мэ-лылфэгъум и 12-м ышІыгъэ унашъоу N 114-р зытетэу «Экономикэм ипсэу-алъэхэу, производственнэ псэуалъэ-хэу, организациехэу, гъемафэрэ пса-уныгъэр зыщэгъэпытэрэ чыпІэхэу, цыф псэупІэхэу, чыгхэтэ лэжыпІэхэу машІом зыкыштэнымклэ щынэгъуапІэ

итхэр ухэсыгъэнхэм ехьыллагъ» зыфи-лорэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэ-уцугъэ зэхэугъоягъэхэр, 2011, N 4) кІуачІэ имылэжъэу лытэгъэнэу.

3. Официальнэу къызыхаутырэм щегъэжъагъэу мы унашъом кІуачІэ илэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу КЪУМПІЫЛ Мурат къ. Мыекъуапэ, мэкъуогъум и 2, 2014-рэ илъэс N 121

Адыгэ Республикэм ими-нистрэхэм я Кабинет 2014-рэ илъэсым мэкъуогъум и 2-м ышІыгъэ унашъоу N 121-р зытетым игуадз

МашІом мээхэм закъыщиштэнымклэ щынэгъуапІэ ит цыф псэупІэхэр

1. Мыекъопэ районимклэ посел-кэу Гъозэрыплъ.
2. Мыекъопэ районимклэ селоу ХьымыщкІэй.

Тигъэзет къызытхыкІырэм шІухьафтын къежэ!

тыщт. Акциер мэкъу-огъум и 15-м нэс-кІоцт. Зыхэшъумыгъэн мы Іофтхъэбзэ шІа-гъом!

Мыщ хэлажъэхэрэр къоджэ псэупІэхэм ащылэ почтэ къутамэ-хэр ары. Почтэм икъу-тамэхэу къалэм иадми-нистративнэ чыпІэ хэ-хьэрэ чылыгъэ унэхэр зэрытхэми ар алылэ-сын ылъэкІыщт.

Индексэу 14289-р зилэ «Адыгэ макъэр» къызытхы-кІыхэрэм шІухьафтыни сертифи-кати аратыщтэп!

Сертификатыр зэрэтыщтхэр ин-дексэу 52161-кІэ тигъэзет къызытхы-кІыхэрэр ары.

Тигъэзетеджэ лъапІэхэр!

2014-рэ илъэсым иятІонэрэ илъэсныкъо клэтхэгъу уахъ-тэр макІо. Урысыем и Почтэ икъутамэу АР-м щыІэм къышІыгъэ клэтхапкІэхэр шъугу къэтэгъэкІыжыжы:

52161-рэ индекс зилэмклэ — сомэ 892-рэ чапыч 62-рэ (гъэзетыр тхьамафэм тфэ къыдэкІы).

В2161-рэ индекс зилэмклэ — сомэ 884-рэ чапыч 92-рэ.

52162-рэ индекс зилэмклэ — сомэ 874-рэ чапыч 50-рэ.

14289-рэ индекс зилэмклэ — сомэ 260-рэ чапыч 46-рэ

(гъэзетыр тхьамафэм зэ, бэрэскэшхо мафэм, телепрог-раммер игъусэу къыдэкІы).

Мыекъуапэ дэт организациехэм экземплар 15-м къыщы-мыкІэу къыратхыкІымэ, зы экземпларым ыосэщтыр сомэ 200. Ащ редакцием клэгъатхэх ыкІи афещэжы. «Адыгея-Интерсвязь» зыфилорэ организацием ищапІэхэу Мыекъуапэ дэтхэм илъэсныкъомклэ клэтхапкІэу щырялагъэр — соми 150-р — къэнэжы. Гъэзетыр къызщыратхыкІырэ киоскым ежъ-ежырэу чІахыжы. Гъэзетэу «Адыгэ макъэм» иредакцие дэжъ щыт киоскми соми 150-кІэ тигъэзет шъущыкІэтхэн шъульэкІыщт.

Редакциер.

ТИЗЭИУКИЭГЪУХЭР

Орденыр Москва кыщыратыжыгъ

Урысыем, Адыгеим, Къэбэртэе-Бэлыкъарым, Къэрэцэе-Щэрджэсым янароднэ артистэу, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо орэдыло-къэщыокло ансамблэу «Ислъамыем» ихудожественнэ пашэу, композиторэу Нэхэе Аслъан Москва рагъэблагъи, «Зэкъошныгъэм иорден» зыфилорэр кыфагъэщыошагъ. Урысыем и Президентэу Владимир Путинэр кыфэгъушлуи тын лъаплэр кызыретыжым ыуж Нэхэе Аслъан гуцылэгъу тыфэхъугъ.

— Москва, Кремлым щыклогъэ зэхыхъэм зэлъашлэрэ цыфхэр хэлэжыагъэх, щытхъуцлэу афасуыгъэр къэзыушыжыагъэр тхылъхэр Урысыем и Президентэу Владимир Путинэм аритыжыагъэх, гуцылэ фабэхэр афилуагъэх, — къелуатэ Нэхэе Аслъан. — Иофшлэкълэшхуэм тафичэ

зэрэшлюигъор кыыхигъэщыгъ. — Аслъан, Москва щыклогъэ зэхыхъэм телевидениемкълэ дунаим зэрэщеплъыштхэр пэшорыгъэшхуэу кышхуаологъагъ. Урысыем и Президент улуклэныр, зэхыхъэм укышху-гуцылэныр Иоф кызырэклогъ. Угумэкыгъэба?

— Кыасло сшлюигъом сегупшысэзэ, лъэшэу сыгумэкынау игъо симыфагъэу кысыщыхъугъ. Ансамблэм пае зэзгъэфэгъэ музыкэр хэгъэгубэмэ ащолу, Президентыр «Ислъамыем» едэллоу кыыхэкыгъ. Ахэр гур зыгъэпытэрэмэ ащыщых. — Зэхыхъэм кышхуаологъэр

тигъэзетеджэхэм ашлогъэшлэгъон.

— Дунаим тет къэралыгъо-хэм язгъапшэзэ, Урысыер федеративнэ хэгъэгъу зэрэщытыр, зэкълэ лъэпкъэу исхэр яныдэлъ-фыбзэкълэ гуцылэныр, яорэд къалон зэралъэкырэу къэслюагъ. Якультурэ зэрэхагъахъорэр щытхъуцлэу щытэлъэгъу — дунаим щызэлъашлэх.

— Адыгэ Республикэм ыцлэ зауларэ къеплуагъ.

— Тиреспубликэ итворческэ купхэр лэкълэб хэгъэгъухэм ащашлэх. Дунаим ипчэгъу хэхыгъэхэм концертхэр къащатых. Олимпиадэ, Паралимпиадэ джэгунхуэ Лондон, Шъачэ ащыкълуагъэхэм якультурнэ программэхэм «Ислъамыер» ахэлэжыагъ. Гъэхыагъэу тилэхэм Владимир Путинэр ащыгуауаз.

— Аслъан, Владимир Путинэр Адыгэ Республикэм къебгъэблэгъагъ, адыгэ шхыныгъохэр ланэм тебгъэузонхэш, уиунагъо щыпхэкълэщтэу еплуагъ.

— Сишхъэгъуси Москва щыклогъэ зэхыхъэм хэлэжыагъ. Ащ ыгъэхъазырыгъэ шхыныгъохэр, адыгэ къуаер, щыпсыр

ланэм тедгъэуцохэ зэрэтшлюигъор Президентым еслюагъ. Ащ даклоу, анахъэу тыналэ зытетыдзагъэр тиреспубликэ мамырэу зэрэпсэурэр, цыфмэ ящылэкълэ нахъышлу шлыгъэным тызэрэпылър ары.

— Урысыем и Президент Адыгеим къэклогъэу уигъэгъагъа?

— Ти Лышхъэу Тхыакушына Аслъан Владимир Путинэр Адыгеим кырыгъэблэгъагъ. Урысыем и Президент тиреспубликэ къэклогъэу тигъэгъагъ.

— Щытхъуцлэу, тынэу уилэхэр бэ мэхъух. Уапэкълэ уплъэмэ, сыда кыбдэхуэ пшлюигъор? Сыда узыфаклорэр?

— Творчествэм тапэкълэ сыпылъышт, Адыгэ Республикэм, тилъэпкъ дышхэ ящытхуэ дунаим нахъ лъагъэу щытлэты сшлюигъу.

— Уигъэхъышлэхэр кыбдэхуэнхуэ, уиунагъо удатхуэу ущылэнэу, бэгъашлэ ухъунэу Тхъэм сыпфелъэу.

— Тхъауегъэлсэу.

ЕМТИЛЪ Нурбий.
Сурэтым итхэр: Владимир Путиным наградэр Нэхэе Аслъан ретыжыкы.

АДЫГЕИМ ИКОМСОМОЛ ИЯ 90-рэ ИЛЪЭС ИПЭГЪОКИ

Клэбгъэгъушлурэр кыыотэжыкы

ВЛКСМ-м и Красногвардейскэ райком исекретарэу, комсомолым и Адыгэ хэку комитет иотдел ипашэу, исекретарэу Цэй Камаль щытыгъ. Иофшлэнэу ыгъэцаклэщтыгъэр шлукълэ ыгу къинагъэу елътэ.

— 1985 — 1991-рэ илъэсхэм комсомолым Иоф зэрэщысшлагъэм ишлуагъэкълэ, дунэе общественнэ-политикэ щылаклэр нахъышлоу кызыгурыло сыхъуагъ, — къелуатэ К. Цэйм. — Ныбжыкълэхэм уадэлэжыаным фэшл ор-орэу уишлэныгъэ хэгъэхъон зэрэфаер дэгъоу зыдэтшлэжыштыгъ. Чыназыр Мурат, Псылушхо Юсыф, Анатолий Высоцкэр, Брыцо Любэ, Лыхъэсэ Юныс, нэмыкълэхэм ВЛКСМ-м и Адыгэ хэку комитет Иоф ащыдэсшлагъ. Непэ лэнэтлэ зэфэхъафхэм талуытыми, тызэщыгушлурэр. Иофшлэкълэшлоу комсомолым тызыфигъэсагъэр щытхъуцлэу щытэгъэфедэ.

Ныбжыкълэхэм шлэжъ ялэным, яхэгъэу агъэлъаплэу псэунхэм ВЛКСМ-м

Иоф щызышлэхэрэр пылбгъэх. Псэолъэшл отрядхэм ахэтхуэ комсомольцэхэр Сыбыр, нэмыкълэ шьолъырхэм ащылажыагъэх. К. Цэйм анахъэу щымыгушлурэр къуаджэм иныбжыкълэхэр лэжыгъэ бэгъуагъэ къэхъыжыгъэным зэрэпылбгъэхэр ары. Къоджэ сэнэхъатхэр ныбжыкълэхэм ашлогъэшлэгъонхуэ плугъэнхэм фэшл комсомолым егъэджен зэхыхъэхэр, зэнэ-къокъухэр зехищэщтыгъэх. Теклонгъэр кыдэзыхыхэрэм шлухъафтынхэр афашыштыгъэх, зыкълалпыхъанэу лэкълэб хэгъэгъухэм, зыгъэпсэфыллэхэм агъа-кълэщтыгъэх. Ныбжыкълэу клэбгъэгъушлурэр шлукълэ къятэжыгъэх.

САХЫДЭКЪО Нурбий.

СОЦИАЛЬНЭ ЮФЫГЪОХЭР

Нэбгырэ 40 джыри хэт

Урысые Федерацием и Президент 2008-рэ илъэсым жьоныгуаклэм и 7-м кыдыгъэкълыгъэ Указэу «Хэгъэгъу зеошом иветеранхэм зыщыпсэуштхэ унэхэр ягъэгъотыгъэнхэм фэгъэхыгъ» ыкли Федеральнэ хэбзэгъэуцугъэу «Ветеранхэм афэгъэхыгъ» зыфилохэрэм къапкырыкълыхъэзэ, Хэгъэгъу зеошом иветеранхэм, ащ хэкълэдагъэхэм, сэкъатныгъэ хэзыыхыгъэхэм (лагъэхэм) яунагъохэм арысхуэ зыщыпсэуштхэ унэхэр зищыкълэагъэхэм ахэр ащэфынхэм фэшл шапхуэ агъэуцугъэм тетэу зэтыгъоу ахъщэ афатлупшы. Федеральнэ ыкли республикэ бюджетхэм къахагъэкълырэ мылкъу ащ пэлуагъахъэрэр.

Адыгэ Республикэм Иофшлэнымкълэ ыкли социальнэ хэхъоныгъэмкълэ и Министрствэ кызыртырэмкълэ, мэлъылъфэгъум и 1-м ехъуллэу Хэгъэгъу зеошом иветеранэу псэуллэу зищыкълэагъэу 2005-рэ илъэсым гъэтхэпэм и 1-м ыуж чэзыуэм хуэуагъэр нэбгырэ 758-рэ. УФ-м и Президент и Указ гъэцэкълэ-

жыгъэным фэшл федеральнэ бюджетым къахагъэкълыгъэ сомэ миллион 516-рэ мин 456-мкълэ республикэм зыпсэурэ ветеран 665-мэ унэхэр ащэфыгъэх, унэе псэуллэхэр ялэхэ хъугъэ.

2005-рэ илъэсым гъэтхэпэм и 1-м ыуж чэзыуэм хуэуагъэу ветеранхэм ащыщэу нэбгырэ 661-м япсэуллэу амалхэр нахъышлу ашлын альэкълыгъ, нэбгыри 4-м охътэ благъэхэм ар къадэхуэшт (унэхэм альэхъух, тхылъхэр агъэхъа-зырых), джыри ветеран нэбгырэ 40 чэзыуэм хэт.

Мыхэм ямызакъоу, лажэ имылэу агъэмысэгъагъэхуэ, политическэ репрессиехэм зэрар арагъэшлыгъэу альы-тэрэ нэбгыри 8-у зыпсэуллэу амалхэр нахъышлу шлыгъэнхэ фэгъэгъэхэм республикэ бюджетым кыыхэкълыгъэ мылкъумкълэ унэхэр арагъэщэфыгъэх. Ащ сомэ миллион 3-рэ мин 496,32-рэ республикэм пэлуигъэхъагъ.

ЖАКЪЕМЫКЪО Аминэт.

Лэзэгъу уцым изакъоп сымаджэм ищыкълэагъэр

Хэткълэ зынахъ лъаплэ щымылэхэр псауныгъэмрэ мамырныгъэмрэ. Цыфым ипсауныгъэ кызызэщыкълэ, гугъэллэ закъоу илэр, Тхъэм ыуж, врачыр ыкли ащ иунашхуэр зыгъэцэкълэрэ медсестрахэр ары.

Узым урыкълэу, угуи мышлоу зыхъукълэ, врачэу узтефагъэм

бэдэд елътытыгъэр, ау ащ фэдэ врачхэм мызыгъэгъум тэ татефагъэп.

Сшыпхъоу Адыгэкълалэ дэс Нэхэе Марыет ышхужь зэрыуыгъэти, а къалэм дэт сымаджэ-щым тшагъэ, ау ащ фэдэ опера-циехэр зэрэщамышлэхэрэр къыталуагъ. Арэу щытми, анализхэр ттыхъэзэ мэфипшлэ тычлэ-лыгъ.

«Зышхужь зэрыуыгъэр «экстреннэп» алозэ, мэфипшлым талыгъыгъ, лэпылэгъу псынклэм имашинэкълэ Мыекъуапэ ташчэ-нэу тежэщтыгъ. Сшыпхуэ ыла-къо гирэр пышлагъэу щылъыгъ. Мафэ горэм хирургхэр кычлэ-хъэхэ, зэкълэ пахи, клэпсэу гирэр зэрэпышлэгъагъэри плэм кы-халъхыи, члэкълыжыгъэх. Тыгу клэдыгъэу, тшлэщтыри тымышлэу сыхъат заулэ тыщысгъ, зи кычлэмыхъахэ зэхъум сз врачым сылбкылауагъ. Ащ ыуж хи-рургыр палатэм къаклуи, пи-

хыгъэр плэкълорым ыбгъукълэ кы-рипхи члэкълыжыгъ. Ащ нахъэу сымаджэхэм уапымылэщтыгъ, Иоф умышлэхэныр нахъ тэрэз. Къинэу члэтылэгъуагъэр бэ. Узышхо уилэмэ, нахъ сымаджэ ухъугъэу ащ укычлэкълыжышты. Тэ кызырэддэзеклогъэрэр тыгу къеоу тызэцлэцлэм, чэщым зы шыпхъум Иоф дэигъэ, пчэды-жым нахъ дэй хъуи, терапи-емкълэ отделением кычлэдгъэ-гъуалъхыи мэфипшлэ члэлыгъ. Сэрырэ сшыпхъоу зышхужь зэ-рыуыгъэмрэ лэпылэгъу псынклэм-кълэ Мыекъуапэ ташагъ.

Тызэрэнэсыгъэм тетэу Ады-гэ республикэ клиническэ сы-маджэхым иприемнэ ит клэлэр кышхытэклоглагъ, лэдэб хэлъэу сэлэми кытитыхыгъ. Ащ ыуж итэу, бэшлагъэу тишлэщтыгъэм фэдэу, кытпэгъоклыгъ шьобж-хэмкълэ отделением иврачэу Мэ-кэнэе Юсыф. Ащ ежъ ипала-тэ таригъащи, сымаджэм ифэлэ-

фашлэхэр, ежъ иунашхо тетэу, псынклэу кытфагъэцаклэхэ, джаш кышхыблагъэу мафэ 15-м сшып-хуэ елэзэгъэх ыгу дэу Иоф ешлэ-ти. Нэужым операция ашлыгъ.

Мы отделениеу Хъутыжъ Ти-мур зипашэр унэгъо зэдэлужым фэдэу зэхэт. Зэгурылэныгъэшхо азыхуагъу илъэу мэлсэху. Мафэ 28-рэ тычлэлыгъэш, ахэм афэ-дэу сымаджэхэм дэгъоу къа-деклогълэхуэ тыди щыслэгъуэгъэп. Санитаркэу члэтыр дэгъу дэ-дэх. Сымаджэхэм ашхъацхэм анэсэу афафылкълэ. Пчэдыжэрэ Екатерина Удодовар кычлэхъэти, сымаджэхэм заригъэтхъа-кълэ щытыгъ, зышхэхэхэкълэ кышхом плыжы члэплэхэр фэмыхъунхэм пае ылэкълыштыгъэх. Ащ ыуж курэжыем исхуэ, зыгорэхэр къяплэынхэ хъумэ, ищыкълэу члэплэм ышхыштыгъэх. Бэ зэ-дэшлэщтыгъэр мы бзылфыгъэм.

«Дунаим идахэ бзылфыгъэр игъундж» зылуагъэм сигуапэу десгъаштэ. Гъатхэмрэ бзыл-фыгъэмрэ ядахэ ылоным цыф лъэпкъыр езэщытхэп. Мыщ Иоф щызышлэрэ бзылфыгъэ хъуп-хэхуэ Аня Кузменкэм, Ната-лья Долиевская, Хъаткыо Ма-

ринэ, нэмыкълэхэми гуцылэ да-хэ ялэсыгъ. Тырку клэлэу Ма-датов Мардан адыгэбзэ тлэкълэ ешлэ, «нан» ылозэ адыгэ нью-мэ адэгъушлэщтыгъ. Сэмэркъэу дахэ хэлъ, сымаджэхэри фэ-разэх.

Сымаджэр зылэкълэфэрэ вра-чыр гугъэбэныгъэ хэлъэу кы-пэгъокълэу, дахуэу кыдэгъушлэ зыхъукълэ, гуми нахъ зыкълэты-жыи, гугъаплэ гори цыфым илэ мэхъу. Джаш фэдэу афыштыт исымаджэхэм Мэкэнэе Юсыф. Илушэбагъэкълэ, игуфэбагъэкълэ, ицыфыгъэ дахэкълэ, ишлэныгъэ-хэмкълэ сымаджэхэм ар гужкыдэ-кыгъо афэхуэ, цыхъэ фашыи. Юсыф игушылэ клэкълэу, Иоф псынклэу щыт. Исэнэхъат шлу зэрилъэгъурэр кыыхъыи, сыда плэмэ цыфхэм фышхытыкълэ тэ-рэр афлуимылэмэ, уврачын плъэ-кышхытхэп.

Мэкэнэе Юсыфи ащ Иофшлэ-гъухэми сафэлъало сшлюигъу псауныгъэ пытэ ялэу, ялофшлэн гухахуэ хагъуатэу, ябын-унагъо-хэм адатхэхуэ джыри бэрэ ацлэ дахэкълэ рарагъэлэнэу.

СТИАШЪУ Нурыет.
Гъобэкъуай.

ШІЭНЫГЪЭ-ПРАКТИЧЕСКЭ КОНФЕРЕНЦИЕР

Хэгъэгум пае псэемыблэжыгъэх

Къэээкъ культурэм ия XXIII-рэ фестиваль кыдыхэлъытагъэу, жьоныгуаклэм и 30-м, 2014-рэ илээсым АР-м и Лъэпкъ тхылъеджаплэ шлэныгъэ-практическэ конференциеу «На службе Отечеству с верностью и храбростью» зыфилоу къэээкъхэмрэ адыгэхэмрэ апэрэ дунее заом зэрэхэлэжыагъэхэм ехылаагъэу шылаагъ. Лофтхыбзэ иным клэщакло фэхъугъэр гуманитар ушэтынхэмклэ Адыгэ республикэ институтэу Т. Клэрацэм ыцлэ зыхырым славян-адыгэ культурэ зэпхыныгъэхэмклэ иотдел ары.

Шышъхьэлум и 1-м, 2014-рэ илээсым апэрэ дунее заор зышылаагъэр илээси 100 мэхъу. Тарихъ шыпкъагъэр гъэунафыгъэным игъо къэсыгъ, Урысые Федерацием и Президентэу В. В. Путиным и Унашъоклэ мы мафэр, шышъхьэлум и 1-р, апэрэ дунее заом 1914 — 1918-рэ илээсхэм щыфэхыгъэ урыс дзэкълэлхэм я Шлэж мафэу зэрэщытыштыр хигъэунафыкыгъ. АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм игъоу ыльэгъугъ, мы мафэр апэрэ дунее заом зэготхэу, зэгурьлохэу щызэдэзогъэ адыгэхэм ыкли Пшызэ къэээкъхэм я Шлэж мафэу лъытэгъэнэу.

Шлэныгъэ конференцием Темыр Кавказым ишлэныгъэушэтэкло институтхэм ялофышлэхэр (тарихълэжхэр, этнографхэр, культурологхэр, филологхэр, социологхэр, краеведхэр, музыковедхэр), апшэрэ ыкли гурыт еджаплэхэм яклэлэегъаджэхэр, студентхэр,

аспирантхэр, культурэ лофышлэхэр, фольклор купхэм япашэхэр, общественнэ организациехэм, Москва, Краснодар ялыкълэхэр хэлэжыагъэх. Шлоигъоныгъэ тхылъ 24-рэ къагыгагъ, 18 къэкълэлаагъ.

Конференцием илофшлэн хэлэжыагъэх АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм культурэмклэ, унагъом илофхэмклэ ыкли общественнэ организациехэм лоф адэшлэгъэнымклэ Комитетым итхьаматэу **Е. И. Саловыр**, Пшызэ къэээкъыдзэм и Мыекьопэ отдел иатаманэу **А. Даниловыр**, Пшызэ къэээкъыдзэм иатаман иупчлэжыгъоу **С. Ивановыр**, гуманитар ушэтынхэмклэ Адыгэ республикэ институтым ипашэу **Б. Бырсыыр**.

Зигъо лофтхыабзэр кызылуи хыгъ ыкли зерищагъ гуманитар ушэтынхэмклэ Адыгэ республикэ институтым адыгэ-славян культурэ зэпхыныгъэхэмклэ иотдел ипашэу **Наталья Денисовам**. Ащ кылуагъ къэ-

зэкъ культурэм ифестиваль кыдыхэлъытагъэу, 2008-рэ илээсым кыщегъэжыагъэу зэхашэрэ конференцием имэхъанэкли ишъуашэкли нахъ зы-зэриушхурэр, хэлэжыагъэрэм япчъагъэ зэрэхашорэр, темэ инхэу тарихъ лъэпсэ куу зилэхэр агъэунафызэ, тарихъ шлэныгъэм зэрэхашорэр. Мы институт дэдэм ипашэ игуадзэу, тарихъ шлэныгъэхэмклэ докторэу, профессорэу **Пэнэшъу Аскэр** шуфэс псэлъэ клэкли кышыгы, конференцием итемэ утегушылэныр, зэхэпфыныр, шыпкъэр бгъэунафыныр, апэрэ дунее заом хэлэжыагъэ дзэкълэлхэм — къэээкъи, адыги, нэмыкли япсэемыблэжыныгъэ зыфэдагъэр клэбгъэтхыныр шлэжыр зыгъэпытэшт мэхъанэ илэу ылытагъ.

Ащ кыкылэпкылоу шлэныгъэ конференцием хэлэжыагъэрэм апэрэ дунее заом илэныкыо зэфэшъхьафхэр кызылотыкырэ

гушылэхэр къашыгъэх. Зэрэхагъэунафыкыгъэмклэ, апэрэ дунее заом хэгъэгу ушэтаклохэм ятарихъ лофшлагъэхэм ифэшшошэ уасэрэ чыплэрэ щаубытыгъ. Мыщ дэжыым ащ хэлэжыгъэ лъэпкъхэм язэгурьло-зэрэлыгъэ, яхэгъэгу шульэгъу зэрэныгъэр, псэемыблэжыныгъэу ахэлъыгъэр щыбгъэзыенэу зэрэщымытыр клэбгъэтхыгъ. Лъэпкъым илыхъужыныгъэ закьоп кыдылэлытэгъэн фаер заом ехылаагъэу угушылэ зыхъуклэ, а уахътэм изытетыгъэр — экономикэ, дзэ, политическэ лъэныкыохэмклэ зэрэхылылэ дэдагъэр, ау цымылэ амалыбэм ашъапырыкыхэзэ, Хэгъэгур зыухъумагъэхэр, шыпкъагъэу ыкли лыблэнагъэу зэрэхашорэр зэрифэшъуашэу тхыжыгъэныр,

(1914 — 1918) мы уахътэмклэ угоиэгъэп, джащ фэдэу, тарихъ къэкълэп-лэубытыплэ дзэкълэлы писъмэхэри шылэхэп.

Шлэныгъэ-практическэ конференцием мыгъэцэкълэгъэ лофыбэр дэгъэзжыгъэныр кыдылэлытэщытыгъ, анахъэу Темыр-Кавказ шольпырымклэ. Конференцием кышыралотыкыгъэ гупшысэхэр адыгэхэм, кышъхьэчлэхэм ыкли къэээкъхэм язэдэлорышлэныгъэ, дзэкълэлыкыу шапхъэм иискусствэ, Мыекьопэ черкес полкым, ныбжыкълэ патриотическэ плуныгъэр гъэлэшыгъэным, апэрэ дунее заом илэхъан къэээкъ фольклорым изытет зыфэдагъэм афэгъэхыгъагъ. Лъыхъон-къэгъотын лофыр зэрэкълэкырэм ыкли Адыгеим Георгиевскэ ка-

кылотыкыгъэныр ищыклаагъэу альэгъугъ. Апэрэ дунее заом илэхъан Урысыем хэхъэрэ цыф лъэпкъхэм азыфагу илэ зэфышчытыкълэхэр — зэгурьлоныгъэр, зэдэлэжыныгъэр, непэрэ мафэхэмкли щысэ хъухэрэр анахъ кызынэфагъэхэр. Къэээкъхэмрэ адыгэхэмрэ аблыпкэ зэгъэкугъэу зэо ма-шолм хэтыгъэх, якыни, яхыпты зэфэдэу зэдагъыгъ. Хэгъэгум фырялэ шыпкъагъэр къагъэлэгъуагъ.

Арэу щытми, мы культурэ лахыыр икыоу зэхэфыгъэу кылотыкыгъэу щытэп, къэээкъ ыкли адыгэ дзэ фольклорыр

валерхэм шлэж пхъэмбгъухэр кызырафышчызылаухыхэрэр кышалауагъ. Джащ фэдэу къэээкъ музейхэм ялофшакли ахэм афэгъэзэгъэ лэшыхъэтэхэм къа-лотагъ. Конференцием апэрэ дунее заом зэдыхъыгъэ цыф лъэпкъыбэмэ языкыныгъэ-псэемыблэжыныгъэ гъэунафыгъэ-нымклэ, шлэж афэшыгъэнымклэ лъэбэкъу гъэнэфагъэхэр ышыгъэх. Мы лофыр тапэкли лъа-гъэкълотэшт ыкли тарихъ нэклуб-гъохэм ячылпи, ауаси арагъэ-гъотыжыны ямурад.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.
Сурэтхэр лэшыны Аслъан тыхыгъэх.

Хъызыр игумэклхэр джэдджэхьаблэхэм дагъошчы

Непэ зигугъу къэтшыштыр Мыекьопэ районым игупчэу Тульскэм дэт хъызмэтшлэплэу «Радуга» зыфилоу Джармэкъо Хъызыр ипашэр ары. Ащ хэтэрыкл пасэхэм, пхъэшхъэ-мышхъэ зэфэшъхьафхэм якъэгъэклэнылэ илээпчъагъэ хъугъэу гъэхъэгъэшлэхэр зеришыхэрэм, лэклиб къэралхэм ашагъэфедэрэ шыкълэклэхэм атэтэу ахэр зэрэщэгъэбагъорэм афэгъэхыгъэ тхыгъэхэр мызэу, мытлоу республикэ гъэзетхэм, нэмыклэхэм къарыхъэу хъугъэ. Ащ фэдэ гъэхъагъэу «Радугэм» ышыхэрэм, хъызмэтшлэплэм ипашэу Джармэкъо Хъызыр ипашэр зэралорэм Теуцожь районым ит къуаджэу Джэдджэхьаблэ ицлыкыи, иини рэгъушхох, клэпэр агъэлэплэ. Сыда плэмэ Хъы-

зыр мы къуаджэм щыщ, щаплугъ, щеджагъ, яни щэпсэу.

Ежыри икьоджэ гупсэ щыгъупшэрэп, уахътэ кызышыхэклэрэм къэкълэ, ихъяри делэты, икыни дегошы. Къоджэдэхэр зыщегуалэхэрэм нэгъулоу къапэгъоклы, фэлъэкълэщтыр къафешлэ, къегъэразэх. Футбол командэм хэт клэлэхэм спорт шъошэ 15 кызырафисэфыгъагъэр ахэм ащыгъупшэрэп. Чылэм дэт сымэджэщым, зыщеджэгъэ еджаплэм ялыкълэхэр зегуалэхэм, ялъэу къафигъэцэклагъ. Къоджашъхъэм щылэ къэхалхэм унэ дашыхъан зэхъум къаделэгъ, чыгъ цыкълэхэр фаехэм къарытыгъэх. Нэмыклэ илэныгъоу зигугъу къэпшыныу джыри щылэр бэ.

Ау арэп мы тхыгъэр къэдгъэхъа-зырыныр кызыхэклэгъэр. Джармэкъо Хъызыр ишлэлаагъэхэм ащышхэм ягугъу къэтшыныу зыкълэхъугъэр «Шлу шлэ псым

хадз» адыгэхэм зэралорэм шыпкъагъэу хэлъыр къэдгъэлэжыгъонэу ары. Хъызыр илофшлэплэклэ чыплэ гузэжыгъу зэфэм, къоджэдэхэрэ илэныгъэу ащ зэрэфэхъушхэм зэдеусагъэх.

— Жьоныгуаклэм и 1-м тикьоджэгъу Джармэкъо Хъызыр зыщыпсэурэ Мыекьопэ районым ошъушхо кышыхыгъ, — кытфелуатэ Джэдджэхьаблэ чыплэ коим ипашэу Хъашхъуанэкъо Мыхъамэт. — Анахъэу ошъушхом зыгъэ екыгъэхэм ащыщ Хъызыр зипэщэ «Радугэри». Помидор, нэшэбэгъу ыкли нэмыкл хэтэрыкл пасэхэр кызыцагъэклыхэрэ ухъумэгъэ фэбаплэхэм апчэу ахэлъыр зэкълэ ошъум зэхигъэтэкъуагъ. Кызыралытагъэмклэ, зэрарэу хъызмэтшлэплэм ышыгъэр миллион 37-м ехъу. А къэбар гухэклыр зызэхэтэхым, телефонклэ бэ Хъызыр фытеуагъэр. Сэри зылу-гъакли илэныгъэу тыфэхъун зэрэтлэ-кыштыр зызгъэшлагъ.

Ащ ыуж бащэ тырамыгъашлэу Джэдджэхьаблэ иклэлэ ныбжыкълэ 15 фэдиз зэрэугъойхи, тхъаматэр япашэу, машинитфклэ Тульскэм нэсыгъэх. Сыхъатыр 9-м рагъажы, пчыхъэ охъуфэ апч зэхэкъутагъэу фэбаплэхэм ачлэпыр къаугъоигъ, къачлащыгъ, мет-

ришъэ фэдиз зыкылыхъэгъэ фэбаплэр къагъэкъэбзагъ. Зэкълэ кыуагъэхэм альэкли къамыгъанэу лоф ашлагъ. Ахэм ащыщых Блэнэгъапчлэхэу Къэлэшъау, Мыхъамэт, Хъутхэу Казбек, Налбый, Азэмат, Мыгъухэу Адам, Аслъан, Хъашхъуанэкъохэу Ахъмэд, Айдэмыр, еж Хъызыр иунэкъошхэу Хъазрэт, Мурат, Юр. Кызырэталаагъэмклэ, ищыклаагъэ хъумэ, джыри клонхэм фэхъазырых.

— Тэри ащ тышылаагъ, къуаджэмклэ апэрэ илэныгъэу «Радугэм» езытыгъэр тэри, — ело нэужым гушылэгъу тызыфэхъугъэ Дэрбэ Мэджды. — Джармэкъо Хъызыр ышнахыжъ Юныс иклэлэу Азэмат тшызогъу, тызэдэджагъ. Арыти, зэныбджэгъухэмклэ — Хъоклон Аслъан, Апсэлямэ Руслъан, Нэхэе Адам, Гъукълэп Рустам, сэри — тыкыи мэфэ реным ащ лоф кышытышлагъ.

Джауштыр игъэхъагъэхэмклэ бэмэ зэлъашлэрэ хъызмэтшлэплэу Джармэкъо Хъызыр зипашэм джэдджэхьаблэхэр делэх, яклэлэ плугъэу чыплэ кыин ифагъэм илэныгъэу фэхъух, илофхэр кызырэфэгъэпсынклэштым зэралэклэу пылтых.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

Упчлэжьэгухэм, зэфэхьысыжьхэм уагъэгуазэ

Адыгэ Республикэм гуманитар ушэтынхэмкІа институтэу КІэрэщэ Тембот ыцІэ зыхьырэм философиер социологиер апыл отделэу шылажьэрэм «Динамика социально-демографической ситуации Республики Адыгея» зыфилорэ коллективнэ монографиер кыдигэкІыгъ. Отделым 1997-рэ илъэсым кышыублагъэу 2012-рэ илъэсым нэсэу социологическэ ушэтынхэу, упчлэжьэгуу ышлыгъэхэр зэфэхьысыжьыгъэхэр кыдэхьагъэх.

Анахъэу тхылъыр зыфэгъэхьыгъэр Адыгэ хэкум ис цыфхэр зыгъэгумэкІыхэрэ Іофыгъохэу зыклэупчлэгухэр зэрэзэфэхьысыжьыгъэхэр ары. Монографиер пычыгуибл мэхъу. **Апэрэ пычыгъор** зыфэгъэхьыгъэр цыфхэр хэпхэрэ 1922-рэ илъэсым кышыублагъэу 2011-рэ илъэсым нэсэу зэхьокІыныгъэу фэхьугъэр диаграммэ зэфэхьысыжьыгъэхэр ары. Ащ нэмыклэу апэрэ пычыгъом кыелуатэ фэхьыгъэ хэгъэгу кыкІыжъхы Адыгэ хэкум кызыгъэзэжьыгъэхэм, хэкум шыпсэурэ цыфхэм еплъыкІэу афырлэр.

Ащ фэдэу апэрэ пычыгъом кошхэрэм афэгъэхьыгъэ упчлэгуу цыфхэр зыгъэгумэкІыхэрэр диаграммэхэмкІэ кыушыхьатэ, зэфэхьысыжьыгъэхэр кыгъэлъагъэ.

ЯтІонэрэ пычыгъор социальнэ-политикэ Іофыгъоу Адыгэ хэкум кыхьухьэхэрэм цыфхэр жьугъэхэм еплъыкІэу афырлэм фэгъэхьыгъэ. Мы социологическэ упчлэжьэгуу кылітэгухэр: коррупциер, лэжакІэр зэрэмакІэр, социальнэ Іофыгъом ылэныкыкІэу цыфхэр икыоу ухьумагъэхэр зэрэщымытыр, нэмыкІхэри.

Социологическэ ушэтынхэм кызыгъэлъагъэуагъэмкІэ, зэупчлэгухэр нэбгырэ 359-м шыцэу адыгэхэр (процент 40 мэхъу) анахъэу зыгъэгумэкІыхэрэр адыгабзэрэ лъапкымерэ якыуэхъу мэн. Мы упчлэм анахъэу ыгъэгумэкІыхэрэр ныбжыкІэхэрэ зыныбжы илъэс 50-м емыхъугъэхэрэ.

Анахъэу цыфхэр зыгъэгумэкІыхэрэм ащыц ныбжыкІэхэрэ машинэ зэутэкІхэм ахэкуадэхэрэм япчъагъэ зэрэхьахэрэр. Ащ фэдэу тхьамыкІагъохэм кыныгъоу кызыдахьырэм ыпкы кыкІэу адыгэ зэфэхьысыжьыгъэхэрэ бэ кыкІэлъэлурэр.

Адыгэхэр зыгъэгумэкІыхэрэм ащыц экономикэм изытети, арэуцтэу алытэ зэупчлэгухэм япроцент 25-мэ. Адыгэ Республикэм кылыжьырэ мылкъумкІэ зылыгъыжытэ, истатус ыгъэпытэнэу, Урысые Федерацием ишъолъырэу псэунэу фаер бэ.

Ящэнэрэ пычыгъор зыфэгъэхьыгъэр адыгабзэм изэгъэшлэн Адыгеим мэхъанэу шыратырэр ыкІи ар адыгэхэм зэрэзэрагъашлэрэр ары. Мы Іофым философиер социологиерэклэу отделым ишлэныгъэлэжхэр 1993-рэ илъэсым кышыублагъэу лъапкымерэ, социологическэ упчлэжьэ-

гухэр бэрэ ашых, гъэсэнгыгъэмрэ шлэныгъэмрэ апыл Министертвэм кыаритыгъэ кыбархэр зэфэхьысыжьыгъэхэр. 1993-рэ илъэсым кышыублагъэу адыгэхэр адыгабзэр зыгъэгумэкІыхэрэм япчъагъэ хэхъуагъэ. Аужырэ упчлэжьэгуу кыгъэлъагъэуагъэ: адыгабзэм рыгушылэхэрэм ыкІи рытхэшыхэрэм япчъагъэ процент 68-м нэсы (ащ ыпэкІэ ашыцтыгъэ упчлэжьэгухэм кыгъэлъагъэуагъэ процент 40, 18); адыгабзэм рыгушылэхэрэу, ау хьатэу рытхэнхэ зымылгъэкІхэрэм япчъагъэ процент 24-рэ (ащ ыпэкІэ ашыцтыгъэ упчлэжьэгухэм кыгъэлъагъэуагъэ процент 10,25-рэ); адыгэхэр адыгабзэ зымылгъэхэрэм япчъагъэ процент 2 хьурэп (ащ ыпэкІэ ашыцтыгъэ упчлэжьэгухэм кыгъэлъагъэуагъэ процент 2, 5-рэ).

Мыц нэфэшхьафэу кІэлэ-цыкІу Іыгыплэхэм адыгабзэр зэрэзэрагъашлэрэр, адыгабзэр зыгъэгумэкІыхэрэм япчъагъэ илъэс зэулам кыкІоу зэрэзэрагъашлэрэр диаграммэхэмкІэ тхылъом икыу фэдизэу кыгъэлъагъэ.

Яплэнэрэ пычыгъом кыелуатэ Адыгэ Республикэм шыпсэуэхэрэр диным зэрэпылхэм

илоф изытет. Адыгеим изэхьокІыныгъэхэр социологическэ упчлэжьэгуу 2011-рэ илъэсым ашыгъэм дэгъоу кыгъэлъагъэуагъэ. Уплэжлэхэр ашыхэ зэхъум диным пыл цыфхэм, районхэм ащыпсэурэ ефэндхэм, муфтихэм алуагъэхэр, шхьэихыгъэу адэгущылагъэх.

Адыгэхэм япроцент 80-м быслымэнэу залытэжы. Процент 10-м ехьурэр ехьырэхьышагъ кылоштым. Ахэм джыри ашлэрэп динэу зыхэтхэр, чыристан диныр арыми, ислам диныр арыми. Экспертхэм кызыгъэгумэкІэ, быслымэн процент 2-м кышыублагъэу процент 5-м нэсэу мэхьытмэ макІо. Экспертхэр авторхэр гушылэгуу зыфэхьыгъэхэм кызыгъэгумэкІэ, Адыгэ Республикэр пштэмэ, ислам диным илоф изытет уигъэрэзэнэу шыт, арэу шытми, гумэкІыгъо Іофхэри кытэджы. Тхьэм шлошхьуныгъэ физилэр нахьыбэ мэхъуми, адыгэ чылэхэр пштэмэ, цыфхэр кыадэкІых быслымэн динми, адыгэ хабзэми адырамыгъаштэу...

Ятфэнэрэ пычыгъор зыфэгъэхьыгъэр лъапкы культурэ Іофшлэлэхэрэу тыхэу итхэр ары. Чылэхэм якІубжытэ, культурэм иджаллэхэм Іоф зэралэрэр, иджаллэгуу социологическэ ушэтынхэм кыгъэлъагъэуагъэхэр диаграммэхэмкІэ зэфэхьысыжьыгъэхэр.

Яхэнэрэ пычыгъом адыгэ шэн-зэхэтыкІэхэм изытет уащегъэгуазэ. Дунаим зэхьокІыныгъэу фэхьухэрэм апкы кыкІэу бэ мыхьухэрэ лъапкыхэм яшэн-хабзэхэр чланэным ишынагъо шы. Арэуцтэу зыкІэхьурэр зэрагъэшлэнэу авторхэм 2009-рэ илъэсым кышыублагъэу 2010-рэ илъэсым нэс ушэтынхэр ашы-

гъэх. Адыгэ кыралыгъо университетым икыутамэу Кошхьаблэ дэтым икІэлэгуаджэхэмрэ студентхэмрэ ащ хэлэжыгъэхэр, ахэр нэбгырэ 300-мэ яупчлэгухэр. Адыгэ хабзэр зыфэдэр, ар зэрагъэфедэрэр, адыгэ хабзэм кыдылгытэрэ шапхьэхэр, шэн-зэхэтыкІэхэрэу непэ кызынэсыгъэм Кошхьаблэ районым шыпсэуэхэрэм агъэфедэхэрэр, зекІокІэ-шыкІэхэрэу нахьыжъхэм кыахьнагъэхэр зэрагъэшлэгъэхэр. Социологическэ упчлэжьэгуу кызыгъэгумэкІэ, адыгэхэм шэн-зэхэтыкІэ хабзэхэр чланэ-гъэхэрэу шытэп, ау непэрэу шыла-кІэм диштэу ахэр зэхьокІыгъэ хьугъэх...

Аужырэ яблэнэрэ пычыгъор зыфэгъэхьыгъэр адыгэ диаспорэр ары. Адыгэхэр ІэкІыб кыралыгъом кыкІыжъхы тыхэу кызыгъэгумэкІэхэрэу япчъагъэ, ахэр зышыпсэурэ чыплэхэр, адыгэхэр нэмыкІ хэгъэгу шыпсэуэхэрэр зыфэдизыр, ахэм адыгэ хабзэхэр кызырауэхьумэрэ шыкІэр.

Тхылъым Іоф дэзышлэгъэхэр: Адыгэ Республикэм гуманитар ушэтынхэмкІа институтэу КІэрэщэ Тембот ыцІэ зыхьырэм илофшлэлэхэрэу Хьанэхьу Руслэн (философие шлэныгъэхэмкІэ доктор), ДелэкІо Людмил (социологие шлэныгъэхэмкІэ кандидат), Пятакова Татьяна (научнэ Іофыш), Хьот Ирин (социологие шлэныгъэхэмкІэ кандидат).

Монографиер нэлуасэу зыфэшылы зышлоигъохэм институтым, АР-м и Лъапкы, научнэ тхылъеджаллэхэм ащагъотын альэкІышт.

ГЪУКІЛІ Зухра.
Гуманитар ушэтынхэмкІэ Адыгэ республикэ институтым инаучнэ Іофыш.

Зы писъмэ тигъэшлыгъэ гупшысэхэр

Бэмышлэу тигъэзет Лъэустэн Борисэ фэгъэхьыгъэ тхыгъэу кыхиутыгъэм «Саугъэтэу агъэуцугъэм Шыханчэрыехьаблэ шыцхэрэу заом хэлэжыгъэхэм ацІэхэр тетхагъэх» ылоу хэт. Ащ еджэгъэ Іэшыніэ Сэфэрбий редакцием писъмэ кыфитхыгъэ, саугъэ-тыр зыфагъэуцугъэр Хэгъэгу зэошхом шыфэхьыгъэхэр, кызымыгъэзэжьыгъэхэр арэу зэрэщытыр ащ кышцло. Шыпкыер Ілоштмэ, чылэ цыкІлэм дэкІыи Хэгъэгу зэошхом хэлэжыгъэхэм зэкІэм ацІэхэр саугъэтым шыхэмыутыгъэнхэр тшлагъэп. Арышъ, ащ лъэкыуацІэу шыхэутыгъэхэр зытетым тетэу Сэфэрбий кызырэтфитхыгъэр ыкІи зэрэтигъэшлагъэр тигуапэ, «тхьауегъэпсэу» етло.

Типсэуплэхэм, зэкІ Іломи хьунэу, заом хэтыгъэхэм янэ-пэплэхэр саугъэтхэр, стеллэхэр, мемориалхэр адэтых. Ау ахэм нэмыкІ техакІохэм кыта-шыллэгъэгъэ зэо мэхъаджэм хэтыгъэ пстэуми ацІэхэр атетхагъэхэр. Джащ тыригъэгупшысагъ писъмэм.

Заом хэклодагъэхэм яшлэжы тымыгъэкІосэныр егъэшлэрэ хьакъэу тэ зэкІэми ттелъ. Джащ фэдэу, ащ шызэогъэ пстэуми ацІэхэри тшлэнхэ ыкІи дгъэлэплэнхэ фауу шыт.

Кызыгъэгъэжьыгъэхэри кызымыгъэгъэжьыгъэхэри заом Іу-тыгъэхэр, зэготэу пыим езуагъэхэр. Зэолі пэпчъ хьадэгъум ынэгъу

кІэплэагъэ. Зинасыл кымыхьыгъэхэр зэуаплэм шыфэхьыгъэхэр, кыкІожьыгъэхэм япсауныгъэ зэщыкыогагъэ, апкышъолхэм улагъэхэр ателыгъэхэр, дунаим тетфэхэкІэ ахэм агъэгумэкІыгъэхэр. Зэоуж илъэхэри псынклэгухэр. Чэщи мафи ямылэу ядэжъ кызыгъэгъэжьыгъэхэм колхоз Іофхэр агъэцкІагъэхэр, кыралыгъор ылэу тэ-зыгъэуцожьхэрэм япэрэ сатырхэм ахэтыгъэхэр. Жьагъэхэр, пхьагъэхэр, былымхэр алыгъыгъэхэр, лэжыгъэр кыагъэкІыгъэ, сабийхэр аплугъэхэр, рагъэджагъэхэр. Заом кышалэжыгъэхэр бгъэхалхьэхэм Іофшлэным гъэхьагъэхэр зэрэ-шашыгъэхэр пае кыралыгъом

кыафигъэшъошагъэхэр агуагъэхьагъэхэр. Ахэр цыф пытагъэхэр, цыф кызырэкІо шырытыгъэхэр. Кынэу зэпачыгъэм емыллытыгъэу, «заом сышылагъэ» алоу шысыгъэхэр, пыим зэрэпэуцужыгъэхэри зымы фаушлэушлэушлэу, илыгъэу игугъуи ашыгъэп. Ары пакІошъ, сыд фэдэрэ бгъэхалхьэу кыратыгы зыхэзымылхьэуцужыгъэхэр нахьыб, тлэкІуи атеукІытыхьэхэрэм фэдагъэхэр. Лыгъэ-пытагъэр зышэныгъэхэм заом зэрэхэтыгъэ илъэхэр ушэтыпІэ илъэхэрэу, хэгъэгум ыпашхьэу шагъэцкІэгъэ япшэ-рылъ лъапІэу алытэщыгъэ.

Мары Сэфэрбий иписъмэ кышетхы Шыханчэрыехьаблэ

шыцхэрэу нэбгырэ 98-рэ Хэгъэгу зэошхом кызыежъэм зэрэда-шыгъагъэр. Ахэм ащыцхэрэу псаоу кызыгъэгъэжьыгъэхэр 47-р ары, 51-м апсэхэр атыгъэхэр. Заом хэлэжыгъэхэм ащыцхэрэу непэ псаоу кызынэжыгъэхэр нэбгыритІу. Джащ фэдэу кыуаджэ пэпчъ, заом хэ-тыгъэу цыф зыдэмысыжъхэри шыцхэр. Псаоу кызынэжыгъэхэри мэкІэ дэд. Ахэм такыпкыры-кымы, яфэшъуашэба нэмыц те-хакІохэм апэуцужыгъэхэр пстэу-ми ацІэхэр саугъэтхэм атет-хэгъэнхэр, кыалэжыгъэхэри тизэ-олхэм ащ фэдэу шхьэкІафэгъэ!

Тыгу кыдгъэкІыжъын тыхэ-гъэгу саугъэтхэр зыцагъэуцугъэхэр 60 — 70-рэ илъэхэр. Ащы-гъум коммунистхэм ятетыгъо пытагъэ. Саугъэтым зыцІэ ты-ратхэцт цыфхэр «шыбзэ нэ-дым» яшыпкыгъэу кІагъэкІышты-гъэхэр. Заом кымыкІыжыгъэхэм ащыцхэрэу зыцІэ чэзыум хамыгъэ-уцагъэхэр шыцхэр, ар хэгъэкІи, «Шлэжы итхыт» зыфилоу томи 4 хьоу Адыгеим кышыдагъэ-кІыгъэм, кыауыкІыгъэхэми, псаоу кыкІожьыгъэхэми, зыцІэ да-мыгъэхьагъэхэр ахэтыхэр. Уш-хьагъэу афэхьыгъэхэр зетекІыхэр. Къэбархэр аугъоихэ зэхъум гугъуемыллыгъэхэри макІэп.

Илъэс зэулэклэ кыралыгъо тынхэм зыбгъэ кыагъэащытыгъэ тицыф лъапІэхэр тиунагъохэм арыл сурэтыжъхэр ары зы-щылэжыгъэхэр кытфэнэщтхэр. Арэу зыхьукІэ, заор амы-лэжыгъэхэми, ащ хэтыгъэ ятэ-

хэмрэ ятэжъхэмрэ кызылыгъэ-жыгъэу ялфыгъэхэр дунаим те-тыфэхэкІэ, чышыхьашом тыкы-техьоним паекІэ зыпсэ емыб-лэжъхэр, шхьафитныгъэхэрэу ма-мырныгъэхэрэу кыауыгъэхэм фэшІ Хэгъэгу зэошхом зыла-хьэзылыгъэхэрэу пстэумэ апае ти-псэуплэхэм адэт саугъэтхэм ахэм ацІэхэр хьадгъэутынхэр кытфэфэ. КІэу тымышлэщтхэми, агъэуцугъэхэрэу ятэжъыгъэхэрэу ушъомбгъу.

Ащ мэхъэнэ ин иІ. Непэрэ саугъэтхэм сабийхэр закІэры-хьэхэкІэ, ащ тетхагъэхэм хэти ежъ ылыгъэуацІэ фэдэ ахэтымэ елошъ лъэхъу. Ахымылгъэхэми, ыгу кыо, зылыгъэуацІэу кызы-гъотыгъэм ехьуапсэ. Ежъ ятэ-жыи, ащ ышыхэри заом шылагъэхэр, гъэхьагъэхэри шышыгъэхэр, ау ахэр зэкІэми альэгъухэрэу са-угъэтым тетхагъэхэр. Джыри са-бийми, шъэожьыем зэрэхьуль-фыгъэр, зэрэхьумакІор ащ дэ-жыи ыгу кышъэушы.

Заом хэтыгъэу цыф пстэу-ми ацІэхэр кыоджэ гупчэхэм арыт саугъэтхэм атеттхэнхэр амал тиІ. ЗыцІыф гупсэ зэо мэхьуагъэм хэтыгъэхэри, лъэкІ зылэу чылэхэм адэхэри, унэу Іофшлэлэхэр кызылэузыхыгъэхэри, кыралыгъо пашэхэри, аужыпкыем, гукІэгъурэ шыпкы-гъэхэрэу зыхэлъ цыф пстэури мы Іофыгъом кыхэлэжъхэнуу тэгугъэ. Ар шыпкыер пкызоу кызыш-уцурэ уахьтэ зэкІэми тфэхьушт. **ШЪАУКЪО Аслъангуащ.**

Дэхагъэм, шлушлэным феплүх

A black and white portrait of a woman with dark, wavy hair, smiling slightly. She is wearing a checkered shirt with a dark vest over it. The background is plain and light-colored.

Хьатитэ Гоцмафэ амал зэ-
фэшъхьафхэр ешлэх ыкли илоф-

Гошмафэ шыклэ зэфэшхьа-
фэу ыггэфедэхэрэм шуаггэ
кьаты: ныбжым елытыггэу
кьяклушт чыгынгхэр кыкахы,
зафалэ. Еджакломэ языггэл-
сэфыггэ уахтэ кьэсыгг, ау
еджаклэм лофшэнхэр чыцэпы-
уштхэл, ахэм Гошмафэ чанэу
ахэлэжьэшт.

Сурэтым итыр: **Хьатитэ Гош-
маф.**

Тарихым **щыщ** **пычыгъохэр**

ОРГАНИЗАЦИОННЫЙ РА

МОУ СОШ №2
п.Энем
"ШКОЛЬНАЯ ГАЛАКТИКА"

Мэхэшош Русланэ, Клырг Юрэ, Чэтэно
Сусанэ (мы еджаплэм лут, иусэхэр кы-
хаутых), мы сатырэхэр кээзытхырэ
журналистыр еджаплэм шыагыэх. Лофт-
хьабзэ клэлэгэаджэхэм агьэцаклэхэрэм
шуагъэ квахьы, адыгэхэм якультурэ,
ящылэклэ-псэуклэ еджаклохэр нэлуасэ
афэхьух. Лофтшагыэу ялэхэм ащыщы
«Сыбзэ — сибайныгъ», «Тинахьыж-
кэм абзэ клоджыкы хьуштэгъ», «Ильэс-
клэм адыгэхэр зэрэпэгъоклыщтыгьэхэр»
зыфилохэу агьэхьазырыгьэхэр. Лофтхьаб-
зэхэм агуапэу ахэлажьэх нэмык! цыф
лпэпкхэм ащыщхэр. Усэм кведжэнымк-
клэ, сурэтшлынмыклэ зэнэкьокьухэр, ады-
гэ тхаклохэм ятхылъ кьэгьэлъгьонхэр,
«Дышъэ идагьэхэр», нэмык! лофтхьаб-
зэхэр адыгабзэклэ езыгьаджэрэмэ зэ-
хачэх, адыгабзэм икабинет зэтэгъэп-
сыхьагьэ. Ау сыхьатитлу тхьамафэм
адыгабзэм ратыгьэр, ар маклэ, нахьыбэ
шыгьэныр тефэ. Етлани классхэм лпэпкэ
зэхэлпхьагьэхэр арысых, ахэм адыгаб-
зэмклэ яшлэ зэфэдэп, кьын кьызыщыу-
хэрэр нахьыб. Адыгэ еджаклохэр шылэх,
ау адыгэ классхэр едждаглабэмэ ялэхэн.
Ащ зэрарышхо кьехьы. Ны-тыхэм ащы-
щыбэхэм адыгабзэр ашлэрэп, арышъ,
амал ялэп ясабыйхэм алэпылэнхэу. Мы
лофым зэхьокынынгьэшлукхэр фашлэхэ
тшлогьу.

ХЪУЩТ Щэбан.

Адыгэ Республикэм и Закон

Адыгэ Республикэм и Законэу «Этил спиртым, шьон пытэхэм ыкӀи спирт зыхэт нэмыкӀ шьонхэм якъыдэгъэкӀынрэ ялугъэкӀынрэ япхыгъэ лофыгъо зауэ зэшӀохыгъэным ыкӀи шьон пытэхэм нахь макӀэу яшьонхэмкӀэ лофтхьабзэхэр зехъэгъэнхэм яхьылагъ» зыфилорэм иа 1-рэ статья зэхъокыныгъэ фэшлыгъэным фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2014-рэ илъэсым мэлъыфэгъум и 23-м ыштагъ

А 1-рэ статья. Адыгэ Республикэм и Законэу «Этил спиртым, шьон пытэхэм ыкӀи спирт зыхэт нэмыкӀ шьонхэм якъыдэгъэкӀынрэ ялугъэкӀынрэ япхыгъэ лофыгъо зауэ зэшӀохыгъэным ыкӀи шьон пытэхэм нахь макӀэу яшьонхэмкӀэ лофтхьабзэхэр зехъэгъэнхэм яхьылагъ» зыфилорэм иа 1-рэ статья зэхъокыныгъэ фэшлыгъэным фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Законэу 2013-рэ илъэсым шышхьэлум и 1-м аштагъэу N 228-р зытетэу «Этил спиртым, шьон пытэхэм ыкӀи спирт зыхэт нэмыкӀ шьонхэм якъыдэгъэкӀынрэ ялугъэкӀынрэ япхыгъэ лофыгъо зауэ зэшӀохыгъэным ыкӀи шьон пытэхэм нахь макӀэу

яшьонхэмкӀэ лофтхьабзэхэр зехъэгъэнхэм яхьылагъ» зыфилорэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхъугъогъэхэр, 2013, N 8, 11) иа 1-рэ статья зэхъокыныгъэ фэшлыгъэну, а 1-рэ лахьым я 4-рэ пунктыр хэгъэхьогъэну ыкӀи ар мыщ тетэу къэтыгъэну:

«4) кӀэлэцӀыкӀухэм якъэухьумэн и Мафэ (мэкъуогъум и 1-р), шӀэныгъэм и Мафэрэ (Юныгъом и 1-р) шьон пытэхэр розничнэу ащэн фимытхэу гъэнэфэгъэну, ащ къыхиубытэрэп организациехэм шьон пытэхэр розничнэу зэрэщэхэрэр, организациехэмрэ унэе предпринимательхэмрэ цыфхэм ягъэшхэнкӀэ фэло-фашӀэхэр агъэцӀагъэхэу, унэе предпринимательхэм

пивэр, сидрэр, пуарер, медовухэр розничнэу зэрэщэхэрэр, джащ фэдэу пошлинэ амытэу сатыу зышыхэрэ тучанхэм шьон пытэхэр розничнэу зэрэщэхэрэр.»

Я 2-рэ статья. Мы Законом кӀуачӀэ иӀэ зыхьурэр Официальнэу къызыхаутырэ нэуж мэфӀи 10 зытешӀагъэ мы Законом кӀуачӀэ иӀэ мэхьу.

Адыгэ Республикэм и Лышхьэу ТХЪАКӀУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ, мэлъыфэгъум и 29-рэ, 2014-рэ илъэс N 295

Адыгэ Республикэм и Лышхьэу и Указ

2014-рэ илъэсым бэдзэогъум и 1-м къыщыублагъэу 2018-рэ илъэсым нэс коммунальнэ фэло-фашӀэхэм апае цыфхэм муниципальнэ образованиехэм кӀлэу ащатыштымкӀэ индексхэр зышхьадэкӀыхэ мыхьущт шапхьэхэм яхьылагъ

Урысые Федерацием псэупӀэхэмкӀэ и Кодекс иа 157.1-рэ статья, Урысые Федерацием и Правительствэ 2014-рэ илъэсым мэлъыфэгъум и 30-м ышлыгъэ унашьюу N 400-р зытетэу «Коммунальнэ фэло-фашӀэхэм апае кӀлэу атыштымкӀэ индексхэр Урысые Федерацием шыгъэнэфэгъэнхэм ехьылагъ» зыфилорэм, Урысые Федерацием и Правительствэ 2014-рэ илъэсым мэлъыфэгъум и 30-м ышлыгъэ унашьюу N 718-р зытетэу адиштэу унашью сэшлы:

1. 2014-рэ илъэсым бэдзэогъум и 1-м къыщегъэжыагъэу ухэсыгъэнхэу:

1) 2014-рэ илъэсым бэдзэогъум и 1-м къыщыублагъэу 2018-рэ илъэсым нэс коммунальнэ фэло-фашӀэхэм апае цыфхэм муниципальнэ образованиехэм кӀлэу ащатыштымкӀэ индексхэр зышхьадэкӀыхэ мыхьущт

шапхьэхэр гуадзэу N 1-м диштэу;

2) 2014-рэ илъэсым бэдзэогъум и 1-м къыщегъэжыагъэу 2014-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 31-м нэс коммунальнэ фэло-фашӀэхэм апае цыфхэм муниципальнэ образованиехэм кӀлэу ащатыштымкӀэ индексхэр зышхьадэкӀыхэ мыхьущт шапхьэхэу агъэнэфэгъэхэр гуадзэу N 2-м диштэу.

2. Коммунальнэ фэло-фашӀэхэм апае кӀлэу атыштымкӀэ индексхэр Урысые Федерацием зэрэщӀагъэнэфэрэ ШыкӀлэу Урысые Федерацием и Правительствэ 2014-рэ илъэсым мэлъыфэгъум и 30-м ышлыгъэ унашьюу N 400-р зытетэу «Коммунальнэ фэло-фашӀэхэм апае кӀлэу атыштымкӀэ индексхэр Урысые Федерацием зэрэщӀагъэнафэрэм ехьылагъ» зыфилорэмкӀэ аухэсыгъэм иа 46-рэ пункт къыщыдэлъытэгъэ лъапсэхэр щылэхэ

зыхьукӀэ, чыплэ зыгъэлорышӀэжынымыкӀэ къулыкӀухэм игъо афэлъэгъуэнуэ 2015 — 2018-рэ илъэсхэм ателъытэгъэ индексхэу узышӀокӀы мыхьущтхэр муниципальнэ образованиехэм ащыгъэуцугъэнхэ зэрэфаем ехьылӀэгъэ предложениехэр 2014-рэ илъэсым бэдзэогъум и 1-м нэс Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет Іэклагъэхьанхэу.

3. Официальнэу къызыхаутырэ мафэм щегъэжыагъэу мы Указым кӀуачӀэ иӀэ мэхьу.

Адыгэ Республикэм и Лышхьэу ТХЪАКӀУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ, жьоныгуакӀэм и 7, 2014-рэ илъэс N 52

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашью

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2013-рэ илъэсым шэкӀогъум и 21-м ышлыгъэ унашьюу N 270-р зытетэу «Фэтэрыбэу зэхэт унэм зэдагъэфедэрэ чыплэу илэхэм гъэцӀэкӀэжынышхохэр яшылӀэгъэнхэм пае анахь макӀэми ахьщэу атын фаер зыфэдизым ехьылагъ» зыфилорэм зэхъокыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Урысые Федерацием псэупӀэхэмкӀэ и Кодекс иа 166-рэ, иа 174-рэ статьяхэм адиштэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет унашью ешлы:

1. Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2013-рэ илъэсым шэкӀогъум и 21-м ышлыгъэ унашьюу N 270-р зытетэу «Фэтэрыбэу зэхэт унэм зэдагъэфедэрэ чыплэу илэхэм гъэцӀэкӀэжынышхохэр яшылӀэгъэнхэм пае анахь макӀэми ахьщэу атын фаер зыфэдизым ехьылагъ» зыфилорэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхъугъогъэхэр, 2013, N 11) мыщ фэдэ зэхъокыныгъэхэр фэшлыгъэнхэу:

1) гуадзэу N 1-м я 8 — 10-рэ пунктхэр хэгъэхьогъэнхэу ыкӀи мыщ тетэу ахэр къэтыгъэну:

8. Къэлэгъэпсын лофшӀэным ехьылӀэгъэ хэбзэгъэуцугъэм диштэу проект документацием игъэхьазырын ищыклагъэ хьумэ, проект документациер, джащ фэдэу фэтэрыбэу зэхэт унэм зэдагъэфедэрэ чыплэу илэхэм гъэцӀэкӀэжынышхохэр яшылӀэгъэнхэмкӀэ сметэ документациер гъэхьазырыгъэнхэр	90,81
9. Проект документациер къэралыгъо экспертизэ шыгъэныр	7,27
10. Фэтэрыбэу зэхэт унэм зэдагъэфедэрэ чыплэу илэхэм гъэцӀэкӀэжынышхохэр арашылӀэхэ зыхьукӀэ уплъэкӀунхэр зэхэщэгъэнхэр	12,98

2. Официальнэу къызыхаутырэ нэуж мафӀи 10 зытешӀагъэ мы унашьюм кӀуачӀэ иӀэ мэхьу.

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу КЪУМПӀЫЛ Мурат

къ. Мыекъуапэ, мэлъыфэгъум и 15, 2014-рэ илъэс N 85

Адыгэ Республикэм лофшӀэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкӀэ и Министерствэ иунашью

УнапкӀэмрэ коммунальнэ фэло-фашӀэхэмрэ

УнапкӀэмрэ коммунальнэ фэло-фашӀэхэмрэ апае цыф куп зауэмэ компенсацие зэраратырэ ШыкӀлэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2014-рэ илъэсым гъэтхӀапэм и 6-м ышлыгъэ унашьюу N 49-р зытетэу «УнапкӀэмрэ коммунальнэ фэло-фашӀэхэмрэ апае цыф куп зауэмэ компенсацие алӀкӀэгъэхьэгъэным ехьылагъ» зыфилорэмкӀэ аухэсыгъэм иа 3-рэ пункт иа 1-рэ подпункт, унапкӀэмрэ коммунальнэ фэло-фашӀэхэмрэ апае муниципальнэ учреждениехэм ялофышӀэхэм ащыщхэм компенсацие зэраратырэ ШыкӀлэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2014-рэ илъэсым гъэтхӀапэм и 18-м ышлыгъэ унашьюу N 61-р зытетэу «УнапкӀэмрэ коммунальнэ фэло-фашӀэхэмрэ апае муниципальнэ учреждениехэм ялофышӀэхэм ащыщхэм компенсацие

апае компенсацие къазэраратырэ лъэлу тхылъыр зыфэдэн фаер ухэсыгъэным ехьылагъ

зэралӀагъахьэрэ ШыкӀлэм ехьылагъ» зыфилорэмкӀэ аухэсыгъэм иа 3-рэ пункт иа 1-рэ подпункт гъэцӀэгъэнхэм тегъэпсыхьагъэу унашью сэшлы:

1. УнапкӀэмрэ коммунальнэ фэло-фашӀэхэмрэ апае компенсацие къаратынымыкӀэ лъэлу тхылъэу арашылӀэн фаер зыфэдэр мы унашьюм игуадзэ диштэу ухэсыгъэну.

2. Къэбар-правовой отделым ипащэу О.В. Долголенкэм:

— мы унашьюр Адыгэ Республикэм лофшӀэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкӀэ и Министерствэ исайтрэ Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ игъэцӀэкӀэло къулыкӀухэм яофициальнэ Интернет-сайтрэ аригъэхьанхэу;

— къыхаутыным пае гъэзетхэу «Советскэ Ады-

геимрэ» «Адыгэ макъэмрэ» яредакция, мазэ къэс къыдӀагъэрэ официальнэ тедзэгоу «Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхъугъогъэхэр» зыфилорэм алӀкӀегъэхьанхэу;

— Урысые Федерацием ишӀольырхэм яшӀапхъэ правовой актхэм яфедеральнэ регистрэ хагъэхьаным пае Урысые Федерацием юстициемкӀэ и Министерствэ Адыгэ РеспубликэмкӀэ и ГъэлорышӀаплэ мы унашьюр Іэклигъэхьанхэу.

3. ЗыкӀэтхэхэрэ мафэм щегъэжыагъэу мы унашьюм кӀуачӀэ иӀэ мэхьу.

Министрэм иапэрэ гуадзэу Т.И. САМОНИНА

къ. Мыекъуапэ, мэлъыфэгъум и 11, 2014-рэ илъэс N 107

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ и Указ

Адыгэ Республикэм икъэралыгъо граждан къулыкъушлэхэм ахъщэу аратырэм икълъытэнклэ Шапхъэу шылэхэм зэхъоклыныгъэхэр афэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Федеральнэ законэу N 55-р зытэтэу «Урысые Федерацием и Законэу «Темыр Чыжъэм ыкли ащ фэгъэдэрэ чыплэхэм ащыпсэурэ, лoф ащызышлэрэ цыфхэм якъэралыгъо гарантиехэм яхылаагъ» зыфилоу 2014-рэ илъэсым мэлъыфэгъум и 2-м кыдэклыгъэм, джащ фэдэу Урысые Федерацием loфшлэнымклэ и Кодекс атегъэпсыхьагъэу **унашъо сэшлэ:**

1. Адыгэ Республикэм и Президент и Указэу N 29-р зытэтэу «Адыгэ Республикэм икъэралыгъо граждан къулыкъушлэхэм ахъщэу аратырэм икълъытэнклэ Шапхъэу шылэхэм яхылаагъ» зыфилоу 2008-рэ илъэсым мэлъыфэгъум и 11-м кыдэклыгъэм мыщ фэдэ зэхъоклыныгъэ фэшлыгъэнэу:

а) я 4-рэ пунктым хэт пчъагъэу «29,4-м» ычылплэклэ пчъагъэу «29,3-р» тхыгъэнэу.

2. Официальнэу кызыхаутырэ мафэм шыублагъэу мы Указым клуачлэ илэ мэхъу.

**Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу
ТХЪАКІУЩЫНЭ Аслъан**

кь. Мыекъяупэ,
жъоныгъуаклэм и 20, 2014-рэ илъэс
N 56

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

Коммунальнэ фэлó-фашлэхэм атефэрэм изы лахъ цыф куп гъэнэфагъэхэм зэрафалъэгъужьырэ шыклэм ехылаагъ

Адыгэ Республикэм и Законэу «Коммунальнэ фэлó-фашлэхэм атефэрэм изы лахъ цыф куп гъэнэфагъэхэм зэрафалъэгъужьырэ шыклэм ехылаагъ» зыфилоу N 276-р зытэтэу 2004-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 30-м кыдэклыгъэм диштэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет **унашъо ешлэ:**

1. Коммунальнэ фэлó-фашлэхэм атефэрэм изы лахъ цыф куп гъэнэфагъэхэм зэрафалъэгъужьырэ шыклэр ухэсыгъэнэу.

2. Официальнэу кызыхаутырэ мафэм шыублагъэу мы унашъом клуачлэ илэ мэхъу.

**Адыгэ Республикэм
и Премьер-министрэу КЪУМПЫЛ Мурат**

кь. Мыекъяупэ,
мэлъыфэгъум и 17, 2014-рэ илъэс
N 89

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет икълъытэнклэ къахагъэкызызэ очнэ шыклэм тетэу еджэрэ студентхэм къэралыгъо академическэ стипендиерэ къэралыгъо социальнэ стипендиерэ зэраратыштхэ шыклэм ехылаагъ

Федеральнэ законэу N 273-р зытэтэу «Урысые Федерацием гъэсэнэгъэр зэрэщызэхэщагъэм ехылаагъ» зыфилоу 2013-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 29-м кыдэклыгъэм тегъэпсыхьагъэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет **унашъо ешлэ:**

1. Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет икълъытэнклэ къахагъэкызызэ очнэ шыклэм тетэу еджэрэ студентхэм къэралыгъо академическэ стипендиерэ къэралыгъо социальнэ стипендиерэ зэраратыштхэ шыклэр гуадзэм диштэу ухэсыгъэнэу.

2. Мы кыкълъыклогъэрэм клуачлэ ямылэжъэу лытэгъэнэу:

1) Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъоу N 72-р зытэтэу «Адыгэ Республикэм кыфэгъэгъэу учреждениехэу ублэплэ сэнэхъат ыкли гурит сэнэхъат гъэсэнэгъэу зыцарагъэгъотыхэрэм ачлэс студентхэм стипендиерэ нэмыкл ахъщэ клэгъэгъушлунрэ зэралэклагъахъэхэрэм ехылаагъ» зыфилоу 2006-рэ илъэсым жъоныгъуаклэм и 15-м кыдэклыгъэм ия 3-рэ пункт;

2) Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъоу N 72-р зытэтэу «Адыгэ Республикэм кыфэгъэгъэу учреждениехэу ублэплэ сэнэхъат ыкли гурит сэнэхъат гъэсэнэгъэу зыцарагъэгъотыхэрэм ачлэс студентхэм стипендиерэ нэмыкл ахъщэ клэгъэгъушлунрэ зэралэклагъахъэхэрэм ехылаагъ» зыфилоу 2006-рэ илъэсым жъоныгъуаклэм и 15-м кыдэклыгъэм ия 1-рэ пункт ия 3 — 4-рэ подпунктхэм.

3. Официальнэу кызыхаутырэ мафэм шыублагъэу мы унашъом клуачлэ илэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэ

**ипшъэрылхэр зыгъэцаклэу
Наталья ШИРОКОВА**

кь. Мыекъяупэ,
мэлъыфэгъум и 18, 2014-рэ илъэс
N 91

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

Зэтыгъо къэралыгъо ушэтынхэм язэхэщэн хэлэжъэрэ клэлэегъаджэхэм ахъщэу аратыштыр зыфэдизымрэ ар зэралэклагъэхъащт шыклэмрэ яхылаагъ

Федеральнэ законэу N 273-р зытэтэу «Урысые Федерацием гъэсэнэгъэр зэрэщызэхэщагъэм ехылаагъ» зыфилоу 2012-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 29-м аштагъэм ыкли Адыгэ Республикэм и Законэу N 264-р зытэтэу «Адыгэ Республикэм гъэсэнэгъэр зэрэщызэхэщагъэм ехылаагъ» зыфилоу 2013-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 27-м аштагъэм атегъэпсыхьагъэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет **унашъо ешлэ:**

1. Зэтыгъо къэралыгъо ушэтынхэм язэхэщэн

хэлэжъэрэ клэлэегъаджэхэм ахъщэу аратыштыр зыфэдизымрэ ар зэралэклагъэхъащт шыклэмрэ гуадзэм диштэу ухэсыгъэнхэу.

2. Официальнэу кызыхаутырэ мафэм шыублагъэу мы унашъом клуачлэ илэ мэхъу.

**Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу
КЪУМПЫЛ Мурат**

кь. Мыекъяупэ,
жъоныгъуаклэм и 15, 2014-рэ илъэс
N 115

Адыгэ Республикэм loфшлэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэклэ и Министерствэ иунашъу

Адыгэ Республикэм loфшлэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэклэ и Министерствэ иунашъоу «Хъапсхэм къачлэклыжыгъэхэм зэтыгъо ахъщэ loпылэгъу ягъэгъотыгъэным ехылаагъ» зыфилоу N 321-р зытэтэу 2011-рэ илъэсым шэклогъум и 30-м аштагъэм зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Джырэклэ клуачлэ зилэ хэбзэгъэуцугъэм диштэным пае **унашъо сэшлэ:**

1. Адыгэ Республикэм loфшлэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэклэ и Министерствэ иунашъоу «Хъапсхэм къачлэклыжыгъэхэм зэтыгъо ахъщэ loпылэгъу ягъэгъотыгъэным ехылаагъ» зыфилоу N 321-р зытэтэу 2011-рэ илъэсым шэклогъум и 30-м аштагъэм мы кыкълъыклогъэрэ зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэу:

1.1 унашъом ипэублэ мыщ тетэу тхыгъэнэу: «Программэ гуадзэу «Цыфхэм социальнэ loпылэгъу ятыгъэнымклэ loфтхъабзэхэм зягъэушъомбгъугъэныр» зыфилоу 2014 — 2016-рэ илъэсхэм ателытагъэр цылыныгъэм шыгъэцэклэгъэнэу»;

1.2 а 1-рэ пунктым хэт гушылэхэу «2012 — 2013-рэ илъэсхэм» зыфилохэрэр хэгъэклыгъэнхэу;

1.3 унашъом игъусэ гуадзэм хэт гушылэхэу «2012 — 2013-рэ илъэсхэм» зыфилохэрэр хэгъэклыгъэнхэу.

2. Къэбар-правовой отделым (О.В. Долголенкэм): — мы унашъор Адыгэ Республикэм loфшлэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэклэ и Министерствэ исайт, Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ игъэцэклэкlo къулыкъухэм яофициальнэ Интернет-сайт къаригъэхъанэу;

— мы унашъор кыыхаутыным пае гъэзетхэу «Советскэ Адыгеимрэ» «Адыгэ макъэмрэ», джащ фэдэу мазэм зэ кыдэклырэ тхыльэу «Адыгэ Рес-

публикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэугыогъэхэр» зыфилохэрэм алэклигъэхъанэу;

— Урысые Федерацием ишъолъырхэм яшэпхъэ правовой актхэм яфедеральнэ регистрэ хагъэхъаным пае мы унашъор Урысые Федерацием юстициемклэ и Министерствэ игъэлорышланлэу Адыгэ Республикэм цылэм фигъэхъынэу.

3. Зыклэтхэхэрэ мафэм шыублагъэу мы унашъом клуачлэ илэ мэхъу.

Министрэм иапэрэ гуадзэу Т.И. САМОНИНА

кь. Мыекъяупэ,
мэлъыфэгъум и 17, 2014-рэ илъэс
N 115

Адыгэ Республикэм loфшлэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэклэ и Министерствэ иунашъу

Сэкъатныгъэ зилэ клэлэцыклухэм стационар шыклэм тетэу ясоциальнэ фэлó-фашлэхэр гъэцэклэгъэнхэмклэ Адыгэ Республикэм loфшлэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэклэ и Министерствэ и Административнэ регламент зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Федеральнэ хэбзэгъэуцугъэу цылэм диштэным пае **унашъо сэшлэ:**

1. Сэкъатныгъэ зилэ клэлэцыклухэм стационар шыклэм тетэу ясоциальнэ фэлó-фашлэхэр гъэцэклэгъэнхэмклэ Адыгэ Республикэм loфшлэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэклэ и Министерствэ и Административнэ регламент ия 2-рэ раздел ия 5.1-рэ пункт мыщ фэдэ зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэу:

1) гушылэхэу «Урысые Федерацием loфшлэнымклэ и Министерствэ иунашъоу N 25-р зытэтэу 2003-рэ илъэсым жъоныгъуаклэм и 12-м кыдэклыгъэм тегъэпсыхьагъэу» зыфилохэрэр хэгъэклыгъэнхэу;

2) мыщ фэдэ кълэуаклэ зилэ абзац хэгъэхъогъэнэу: «Урысые Федерацием и Правительствэ иунашъоу N 390-р зытэтэу «Машлом зыкьемыгъэштэгъэным ехылаагъ» зыфилоу 2012-рэ илъэсым мэлъыфэгъум и 25-м кыдэклыгъэр».

2. Къэбар-правовой отделым (О.В. Долголенкэм): — мы унашъор Адыгэ Республикэм loфшлэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэклэ и Министерствэ исайт къыригъэхъанэу;

— гъэзетхэу «Советскэ Адыгеим», «Адыгэ макъэм», джащ фэдэу мазэм зэ кыдэклырэ тхыльэу «Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэугыогъэ-

хэр» зыфилохэрэм кыыхаригъэутынэу;

— Урысые Федерацием юстициемклэ и Министерствэ и Гъэлорышланлэу Адыгэ Республикэм цылэм шэпхъэ правовой актхэм яфедеральнэ регистрэ хагъэхъаным пае мы унашъор loклигъэхъанэу.

3. Официальнэу кызыхаутырэм ыуж мэфишлэ зытешлэклэ му унашъом клуачлэ илэ мэхъу.

Министрэм иапэрэ гуадзэу Т.И. САМОНИНА

кь. Мыекъяупэ,
мэлъыфэгъум и 17, 2014-рэ илъэс
N 116

Клэлэцлыкүхэм я Дунэе мэфэклэ

Шыклэшлу

къэзыгъотырэм узэхещэ

Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ театрэ щызэхашэгъэ клэлэцлыкү ансамблэм адыгэ къашьохэр щызэрагъашлэх. Къэбэхъ Анзор,

Тхьаклүмэщэ Налбек, нэмыкхэр япашэхэу сабиймэ загъасэ. Лъэпкъ театрэ и артистэу Бэгъ Алкэс адыгэ шыуашэр щыгъэу

Клэлэцлыкүхэм якъэхумэн Дунэе мафэ игъэклотыгъэу Адыгэ Республикэм щэгъэмэфэклыгъ. Мыекъуапэ иурам шъхьалэу Краснооктябрьскэм, зыгъэпсэфыплэ паркым, стадионхэм, Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ театрэ, республикэм и Къэралыгъо филармоние зэхэхъ гъэшлэгъонхэр, къэгъэлэгъонхэр, спорт зэнэкьокхуэр ащыкыуагъэх.

— Дгъэсэрэ клэлэцлыкүхэм ялэлэсэнэгъэ зэрэхагъахьорэр ядгъэлэгъу, мэфэклым цыфыбэ къыхэдгъэлажэ тшлэиуагъ, — кытылуагъ Къэбэхъ Анзор. — Студентхэр, сатыушхэр, лъэпкъ искусствэр зышлогъэшлэгъонхэр, ны-тыхэр пчыхъзэхэхэм щытлэгъугъэх. Мэфэклыр дэгъоу хуыгъэу сэлъытэ, тхьаегъэпсэу лэпылэгъу кытфэхуыгъэхэр. Стлэшэ Юрэ, Пэрэныкыо Чэтибэ, Нэпсэу Нихьад, Ацумыжъ Налчык, Хъунэ Аслъан, Бэгъушэ Анзор, нэмыкхэу гуцылэгъу тызыфэхуыгъэхэр зэхэхэм кы-щышьохэрэм ашлогъэшлэгъонэу епллыгъэх.

Ансамблэу «Налмэсым» и артистэу Тхьаклүмэщэ Налбек адыгэ шыуашэр щыгъэу пчэгум къехъэ, сабийхэр зэнэкьокхуэзэ ащ кыдэшъох. Гукъэклыжъ лъаплэу ялэ-щтым ар хэхъуагъэу клэлэцлыкүхэр лэгъу зэфытеожьых, мэгушлэх. Пщынаохэм, джэгъуаклохэм зи къатенагъэп. Хьатыяклоу Бэгъ

зэхэхьэр зэришагъ. Творческэ купэу «Ошадэм» икъэшъуаклохэм, ансамблэу «Абрекым», Лъэпкъ театрэ и артистхэу Лыунэе Асыет, Евгения Арзумановам, Ацумыжъ Тембот, нэмыкхэм зэхэхьэр къагъэдэхэагъ. А. Лыунаемрэ Е. Арзумановамрэ Адыгеим фэгъэхьыгъэ оредыр къалуагъ, пчэгум щыуджыгъэх.

Алкэс зэхэхьэм хэлажьэрэмэ закъыфигъази, сабийхэм, ны-тыхэм шлоу щылэр къадэхьунэу, мамырэу псэунхэу афилуагъ. Къэбэхъ Анзоррэ Тхьаклүмэщэ Налбекрэ хэхъуафыкыгъэу гъэзетымкыи «тхьашьуегъэпсэу» ятложы тшлэиуагъ.

Сурэтхэр зэхэхьэм кыщыты-рахыгъэх.

ФУТБОЛ КЛУБЭУ «ШЪО ЛЭГУАОР»

Цэрыло хъунхэу афэтэлэ

Клэлэцлыкү-ныбжыкыкэ футбол командэхэм язэнэкьокъоу «Шъо Лэгъуау» зыфилуу Урысыем щыклорэм Адыгеим иклэлэеджаклохэр хэлажэх. Мыекъуапэ щызэхашэгъэ клэуш эшлэгъухэм Коцхъэблэ ыкыи Мыекъопэ районхэм якомандэхэм апэрэ чыплэхэр къащыдахыгъэх.

Аныбжхэм ялэытыгъэу командэхэр купищэу гошыгъагъэх. 2003 — 2004-рэ илээсхэм къэхуыгъэ клалэмэ язэнэкьокъу Мыекъопэ районым икомандэ ащыте-кыуагъ, тренерыр Юрий Фоми-чев. Теуцожь районыр ятлонэрэ хуыгъэ, тренерыр Зеклогуу Юр. Адыгэкъалэ ифутболистхэм яцэнэрэ чыплэр къыдахыгъ.

2001 — 2002-рэ илээсхэм къэхуыгъэ клалэхэм язэлуклэгъухэм Коцхъэблэ районым икомандэ апэрэ чыплэр къащыды-хыгъ, тренерыр Юрий Кашмин. Теуцожь районым ятлонэрэ чыплэр ыхыгъ, тренерыр Зеклогуу Юр. Адыгэкъалэ иеджаклохэр яцэнэрэ, тренерыр Тхьаркъохъо Ти-мур.

Анахыжхэр зыхэт купым 1999 — 2000-рэ илээсхэм къэхуыгъэ клалэхэр щешлэгъэх. Коцхъэблэ районым икомандэ апэрэ чыплэр фагъэшъошагъ, тренерыр Шэлбай Артур. Тэхьутэмькыое

районым ифутболистхэр ятлонэрэ хуыгъэх, тренерыр Ахэджего Алий. Теуцожь районым иеджаклохэр яцэнэрэ, тренерыр Зеклогуу Юр.

Адыгэ Республикэм физкультурэмрэ спортымрэкыи и Комитет итхьаматэу Хьасанэкъо Муратэ хагъэунэфыкырэ чыплэхэр кыдэзыхыгъэмэ афэгъушлуагъ, футбол решлэнхэу лэгъуаохэр, медальхэр, щытху тхылхэр, нэмыкы шлухьафтынхэр ариты-жыгъэх.

Республикэм футболисткыи иклэлэцлыкү-ныбжыкыкэ спорт еджаплэ илофышлэхэри гъэхьагъэ зышлыгъэ клэлэеджэкыи футбол командэхэм афэгъушлуагъэх, нэпэплэ сурэтхэр атырахыгъэх.

Клэлэцлыкү футбол командэхэм ащырагъажьэзэ, дунаим цлэрыло щыхуыгъэх Олег Бло-хин, Ренат Дасаевыр, Андрей Аршавиныр, нэмыкхэри. Ады-геим щэгъэсэрэ клалэхэм сэ-

Нэклубгъор зыгъэхьазырыгъэр ЕМТЫЛЪ Нурбий.

Зэхъышагъэр ыкыи кыдэзы-гъэкырэ:

Адыгэ Республи-кэм лъэпкъ Иофхэмкыи, Лэкыб къэралхэм ащы-псэурэ тилъэп-кыгъухэм адырлэ зэпхыныгъэхэмкыи ыкыи къэбар жьугъэм иамал-хэмкыи и Комитет Адресыр: ур. Кре-стьянскэр, 236

Редакциер
зидэщыпэр:

385000,
кы. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:

приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхьалэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,

редактор гуадзэр-
пшгъэдэккыжъ зы-
хьыр секретары:
52-16-77.

E-mail:

adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьаты-
гъэр:

Урысые Федерацием
хэутын Иофхэмкыи,
телерадиокъэтын-
хэмкыи ыкыи зэлъы-
лэскыи амалхэмкыи
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чыплэ гъэло-
шлэп, зэраушыхьа-
тыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутирэр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кы. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр

4000

Индексхэр

52161

52162

Зак. 1517

Хэутыным
узшыкытхэнэу щыт
уахьтэр
Сыхьатыр 18.00
Зыщыкытхэгъэхэ
уахьтэр
Сыхьатыр 18.00

Редактор

шъхьалэр

Дэргэ Тимур

Редактор

шъхьалэм

иапэрэ гуадзэр

Мэщлэкыо

Саид

Редактор

шъхьалэм

игуадзэр —

пшгъэдэккыжъ

зыхьыр

секретары

Хьурмэ Хьусен